

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0620300 Lurån

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor, linje, punkter.)

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0620300 Lurån

Kommun: Falun

Områdets totala areal: 24,2 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-10-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-31

Markägareförhållanden:

Staten, Bergvik Skog AB, Falu kraft AB och privata

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

9010 - Taiga

1029 - Flodpärlmussla, *Margaritifera margaritifera*

1163 - Stensimpa, *Cottus gobio*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

I Natura 2000-området Lurån är de prioriterade bevarandevärdena knutna till vattendraget med förekomst av flodpärlmussla, samt andra ingående naturtyper med höga naturvärden.

Motivering:

Områdets främsta värden är knutna till förekomsten av naturtyper med låg grad av mänsklig påverkan. Den mänskliga påverkan har huvudsakligen utgjorts av äldre tiders skogsbruk.

Prioriterade åtgärder:

Området ska skyddas som naturreservat. Något ytterligare behov av bevaradeåtgärder är inte känt. Skog och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna ska utvecklas fritt.

Beskrivning av området

Området omfattar hela sträckningen av vattendraget Lurån och en 50 – 150 m bred zon kring vattendraget.

Lurån är ett förhållandevis brant vattendrag som faller nästan 70 m på en sträcka av 1,6 km och nästa helt saknar lugna partier. Detta har medfört att man har nyttjat ån för olika typer av kvarn- och sågverksamheter sedan flera hundra år tillbaka. Ingen verksamhet bedrivs idag vid ån och rester av tidigare aktiviteter utgörs av ett flertal kulturhistoriska lämningar i åns och dess närhet som åskådliggörs med informationsskyltar längs en strövstig. Det har även funnits en mindre gruva intill Lurån som nyttjat vattenkraft från ån. Gruvhålen ligger dock strax utanför vattendelaren och vattensystemet, vars gräns går bara något hundratal meter från Lurån på dess västra sida.

Under 1970-talet avverkades skogen runt Lurån och längs huvuddelen av ån lämnades ingen kantzon. Idag har ungskog av tall vuxit upp.

Flodpärlmussla finns längs hela huvudvattendraget: Ärtån-Fjällgrycksån/Krokforsån-Lurån men beståndet är talrikast i Lurån (Sandberg 1996b).

- Ett förslag till en ny områdesgräns är inlämnad som förslag till regeringen 2015. Kartan i slutet på bevarandeplanen visar yttergränserna för det inlämnade förslaget. Områdets totala areal i det nya förslaget är 24,35 ha.

Vad kan påverka negativt

Det största hotet mot de skogliga naturtyperna är åtgärder som skadar de strukturer som definierar naturtypen och som är typiska för naturskog. Exempel på strukturer är död ved, gamla träd och förekomst av lövträd. Även åtgärder som påverkar markförhållanden och hydrologi kan utgöra ett hot, liksom åtgärder som fragmenterar området eller skapar barriärer.

Avsaknad av naturlig branddynamik utgör ett hot mot de tall- och lövdominerade undergrupperna av naturtyp 9010-Västlig taiga. Minskad mängd nybränd ved och mark är ett hot för många brandberoende arter. Brist på bränder kan också ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.

Graninvandring kan vara ett hot mot flerskiktade tallskogar och lövskogar som tidigare uppkommit efter brand.

Alltför hårt bete kan utgöra ett hot mot löv- och tallfryngringen i området.

Flodpärlmussla:

Det största hotet mot flodpärlmusslan är utebliven förökning. Ett bestånd kan dock överleva i många årtionden utan fungerande fortplantning eftersom en individs livslängd är ca 90 år, maximalt uppemot 250 år. Flodpärlmusslans larver (glochidier), och de unga musslorna (<50 mm) är de känsligaste stadierna.

Försämrade vattenkvalitet, ändrad hydrologi (reglering), minskad skuggning, grumling, sedimentation och försämrade öringreproduktion är de största hoten mot flodpärlmusslans förökning och fortlevnad. De påverkansfaktorer som kan orsaka dessa förändringar är i stort sett överensstämmande med hotbilden som redovisats för habitattypen Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor ovan.

Försämrade reproduktion av öring påverkar fortplantningen hos flodpärlmussla. Att ett livskraftigt bestånd av Rogsjön/Luråns storvuxna vandrande öring bibehålls är viktigt, eftersom storvuxen öringarna producerar stora mängder avkomma som lever sina första år i Trollvasslan där de utgör värd för flodpärlmusslans larver. Sedan ett tiotal år tillbaka är allt fiske förbjudet i Lurån, för att

värna reproduktionen och fortlevnaden av den storvuxna öringen som vandrar upp från Rogsjön.

Skogsbruk i anslutning till ån kan påverka flodpärlmusslan negativt. Vid skogsbruk i närliggande områden bör en väl tilltagen skyddszon avsättas kring ån. Hänsyn och anpassningar i enlighet med Skogsvårdsstyrelsens policy (2000/D5) bör utgöra miniminivå för skogsbrukets åtgärder.

I och med att området är på väg att skyddas som naturreservat förhindras de åtgärder som annars utgör det största hotet mot de ingående naturtyperna och arterna såsom modernt skogsbruk eller exploatering av marken.

Bevarandeåtgärder

Naturreservatsbildning pågår i området.

Området ska avsättas, med stöd av MB 7 kap 4 §, som naturreservat. Reservatets avgränsning ska innefatta det utpekade Natura 2000-områdets gränser. Naturreservatets föreskrifter ska förhindra de åtgärder som kan äventyrar områdets naturtyper och arter såsom modernt skogsbruk. Skötselplanens åtgärder ska syfta till att stärka och utveckla områdets bevarandevärden.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**3260 - Mindre vattendrag**

Areal: 3,23 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,58 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lurån som mynnar ut i Rogsjön fungerar som råvattentäkt för Falu tätort. I Lurån förekommer fortfarande flodkräfta (Fiskeriverket 2004) Dess tillvaro är dock osäker eftersom signalkräfta riskerar att sprida sig från den nedströms liggande Rogsjön (Bergengren 2003 muntl.). Flodskålnäcka (*Ancylus fluviatilis*) - en glacialmarin relik, har påträffats vid bottenfaunaundersökning av Lurån (Lundvall 1999 muntl.). Rogsjön nedströms Lurån hyser ett flertal glacialmarina relikter (Kinsten 1996). Lurån utgör ett viktigt reproduktions- och uppväxtområde för Rogsjöns storvuxna öring. Många och långa fina lek- och uppväxtbiotoper gör att tätheterna av mindre öring är höga. Andra fiskarter som förekommer i vattendragen är elritsa, stensimpa, bäcknejonöga, gädda och lake. Stensimpa har dock aldrig påträffats uppströms Lurån. Sporadiskt förekommer även abborre och mört. Sjön Utgrycken har två utlopp till Lurån. I det ena finns ett skibord där vatten rinner endast vid högt vattenflöde och i det andra där huvuddelen av flödet rinner, finns en dammkonstruktion. Båda utgör sannolikt vandringshinder för fisk. Utöver detta finns idag bara en dammrest i Lurån som bedöms utgöra vandringshinder för fisk - en sågdamm som ligger ungefär 300 m nedströms Utgrycken. Trots den tidigare hårda exploateringen av Lurån så hyser ån fortfarande stora värden, främst i egenskap av sitt djurliv samt att partierna mellan de olika dammkonstruktionerna är orensade, vilket är ovanligt i en å av dess storlek. En växtinventering som genomfördes år 1994 påvisade huvudsakligen vanliga arter, men en mer speciell flora finns knuten till öar i vattendraget.

Bevarandemål

Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Arealen mindre vattendrag är minst 3,5 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsam

9010 - Taiga

Areal: 7,35 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 7,34 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Längs större delen av Lurån har skogen avverkats och idag växer där ungtallskog. I den nordvästra delen av området finns dock ett parti med äldre skog. Skogen är till största delen talldominerad, bitvis olikåldrig. Inslaget av talltorrakor är relativt stort. Det finns också enstaka grövre lågor. I några sänkor är inslaget av äldre gran stort. I de talldominerade delarna finns det bitvis gott om yngre gran i buskskiktet.

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement.. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning.

Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Bevarandemål

Skogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, döda träd samt lågor. Omvälvande störningar i form av t.ex. insektsangrepp eller brand, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Typiska arter av mossor och kärlväxter förekommer. Arealen taiga är minst 7,3 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsam

1029 - Flodpärlmussla, *Margaritifera margaritifera*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Flodpärlmussla är knuten till vattendrag med strömmande och forsande partier. Arten uppträder i Sverige i allt från meterbredda bäckar till stora älvar. Arten före-kommer från någon decimeters djup ner till 5 meter. Flodpärlmusslan förekommer i ett stort antal strömvattenmiljöer, allt från blockrika forsar till strömmande vatten med steniga och grusiga bottenar, mera sällan på rena sandbottenar. Strömhastigheten måste vara så hög att igenslamning, pålagring och inbäddning undviks under större delen av året. De små musslorna lever under sina första år nedgrävda i syrerika grusbottenar utan inslag av organiskt material.

Flodpärlmussla saknas i områden med kalkrik berggrund. Arten utnyttjar i stort sett samma botten typer som öring.

Flodpärlmussla är fakultativt hermafroditisk, och honor kan under vissa förhållanden uppträda som hannar och befrukta sig själva. Parningen sker under högsommar. Hanarna släpper ut sina spermier i vattnet varpå en del av dessa sugas in av honorna med inströmmande vatten. De befruktade äggen utvecklas på honans gälar under 4–6 veckors tid till ca 0,05 mm stora glochidielarver. Under en begränsad period på hösten släpps larverna ut i vattendraget varefter en mycket liten andel lyckas fästa på en lämplig värdfisks (årsyngel av lax eller öring) gälar. Lyckosamma larver tillbringar en period på 9–11 månader fastsittande på fiskens gälar varefter de lossnar och faller till botten där de gräver ned sig i botten sedimentet. Efter en period på upp till 8 år, tills musslorna nått en storlek av ca 10–15 mm, kryper de upp och placerar de sig i filtreringsposition. Livslängden uppgår till 70–80 år i södra Sverige, och förmodligen betydligt över 100 år i landets norra delar. En ålderbestämd flodpärlmussla från Görjeån i Norrbotten var ca 280 år gammal.

Spridningsförmågan hos flodpärlmussla är dåligt känd. De parasitiska glochidielarverna kan förmodligen sprida sig åtskilliga kilometer under den långa period de sitter fast på värdfiskarna. Undersökningar från Skottland har visat att flodpärlmusslor har förmågan att vandra åtskilliga meter under ett dygn. Erfarenheter från vattendrag där arten delvis slagits ut visar dock att mera långväga riktade förflyttningar av stora musslor är sällsynta.

Norska studier antyder att bestånd av flodpärlmussla har en hög grad av samevolution med de lokala värdfiskbestånden. I vissa vattendrag är överlevnaden bäst på öring och i andra på lax. I de fall fiskarna lyckas korsa en spridningsbarriär och etablera sig i ett nytt vattendrag har flodpärlmusslans glochidier ofta sämre överlevnad, till följd av att de stöts bort från den nya värden. För lyckosam förnygring är arten beroende av goda bestånd av lax eller öring, exakt hur täta de behöver vara är oklart.

Bevarandemål

Populationerna av flodpärlmussla ska vara stabila eller ökande.

Bevarandetillstånd

Gynnsam. Arten förekommer och reproducerar sig i området. Beståndet av flodpärlmussla i Lurån har med underlag från tre inventeringstillfällen (2004, 2007, 2013) bedömts uppgå till ca 7 000 vuxna individer. Resultatet av inventeringarna visar att beståndsstorleken inte förändrats mellan 2004 – 2013. Vid inventeringstillfället 2004 hittades ungefär lika många döda skal som levande, vilket visar att beståndet varit betydligt större. Konstaterad fortplantning förekommer men i mycket begränsad omfattning.

1163 - Stensimpa, *Cottus gobio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Stensimpa förekommer i många olika typer av sötvattenmiljöer med renspolad botten, från grunda brackvattensmiljöer till små bäckar. Arten är vanligast sträckor med strömmande vatten som har steniga och grusiga bottenar, men den går att hitta såväl på blockrika bottenar som rena sandbottenar.

Reproduktion och spridning

Leken sker under försommaren, från slutet av april längst i söder till juni i norr. Hannarna hävdar revir kring en hålighet de har grävt ut under en sten och de vaktar den befruktade rommen tills den kläcks.

Spridningsförmågan hos stensimpa är inte känd i detalj. Erfarenheter från ofrivilliga introduktioner i Kävlingeåns vattensystem i Skåne (1960-talet och 1980-talet) visar att arten har förmåga att snabbt etablera starka bestånd i ett vattendrag. I dagsläget förekommer arten åtminstone 40 kilometer nedströms utsättningsplatsen.

Övrigt

Födan utgörs av ryggradslösa djur, fiskrom och ibland fiskyngel. Vintertid dominerar små kräftdjur (*Gammarus* spp. och *Asellus* spp.), sommartid är födan mer varierad med en stor del insekter och insektslarver. Födosöket sker främst under skymning och gryning, men arten är även aktiv nattetid.

Bevarandemål

Området ska tillsammans med omgivande landskap hysa förutsättningar för upprätthållandet av en reproducerande population av arten.

Bevarandetillstånd

Gynnsam bevarandestatus på nationell nivå. Området utgörs av lämpliga habitat för arten. Arten förekommer i området.

Dokumentation

- Sandberg, P-E. 1996a. Faluns tolv största rinnande vatten – bedömning av naturvärden. Falu kommun. Miljö och hälsoskydd. Rapport 1996:2.
- Sandberg, P-E. 1996b, opublicerat. Inventering av flodpärlmussla i Falu kommun. Falu kommun.
- Sander, Jenny 2005, muntligen. Länsstyrelsen Dalarna, miljövårdsenheten.
- Skogsstyrelsen. 2000. Riktlinjer och underlag för Skogsvårdsorganisationens arbete med frågor som rör skogsbruk och vattenmiljöer. Policy 3.39. Cirkulär 2000:D5. 2000-03-06.
- Bergengren, Jakob. 2003. Muntligen. Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Fiskeriverket. 2004. Elfiskedatabas. Hemsida www.fiskeriverket.se, 2004-11-12
- Kinsten, B. 1996. Inventering av glacialrelikta kräftdjur i Dalarna. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport 1996:4.
- Lundvall, David. 1999. Muntligen. Länsstyrelsen i Dalarna, Falun
- Länsstyrelsen i Dalarna. 2003. Miljömål i Dalarna. Rapport 2003:19
- Länsstyrelsen i Dalarna. 2005. Åtgärdsplan för kalkning i Dalarnas län, del 1 & 2. Arbetsdokument.
- Naturvårdsverkets vägledning för arter- och naturtyper inom Natura 2000-nätverket.

Bilagor

Lurån SE0620300

N

Skala

1:24 000

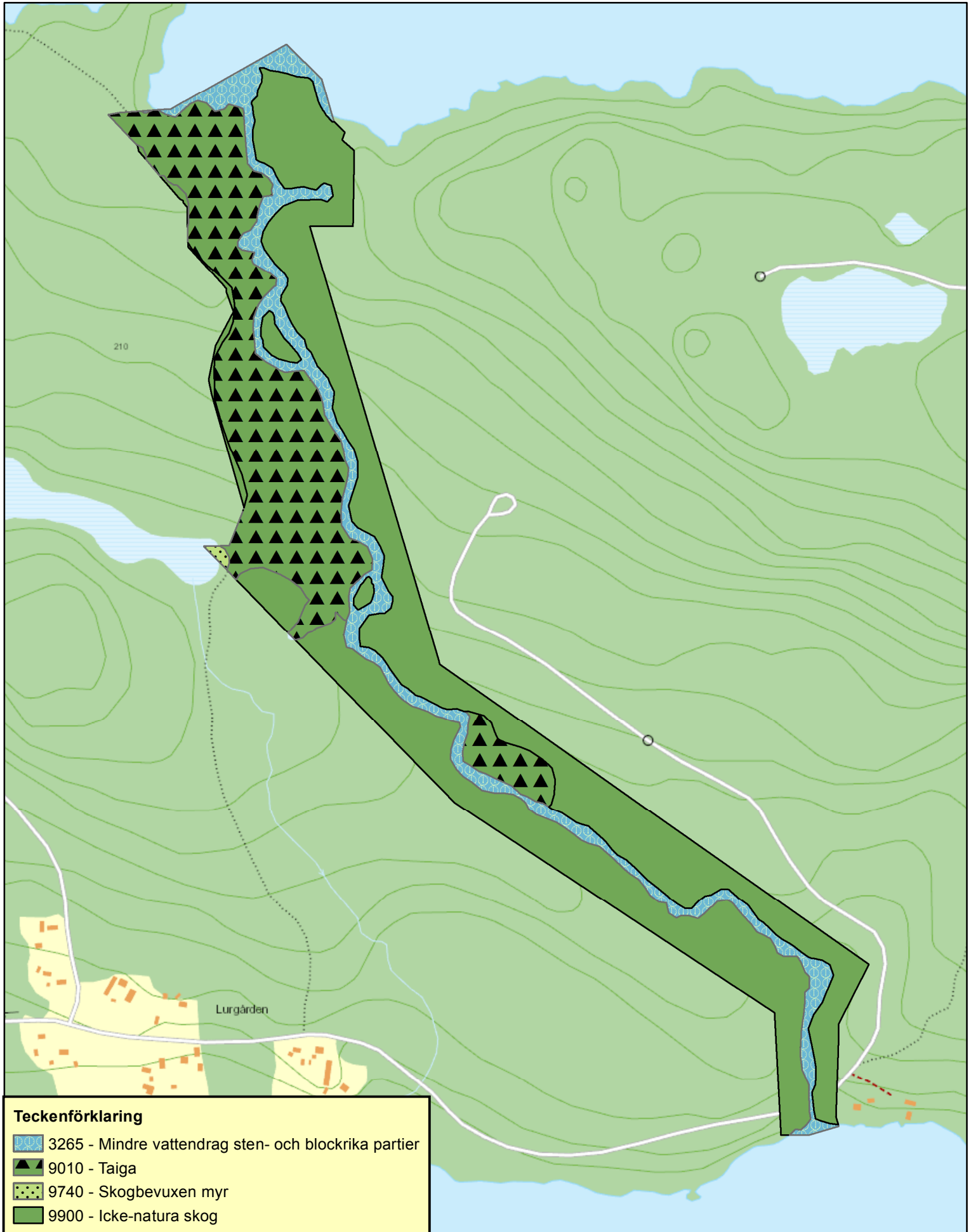
0

0,5

1

2 Kilometers

Lurån naturtypskarta

Skala

1:6 000

0

0,125

0,25

0,5 Kilometers